

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

У статті проведено аналіз основних тенденцій розвитку готельного господарства в Україні. Досліджено основні фактори, що впливають на процес формування готельного бізнесу в країні. Визначено стратегічні напрями розвитку для покращення ефективності роботи підприємств готельної індустрії.

Ключові слова: готельне господарство, готельний бізнес, туризм, інвестиційна привабливість, стратегія розвитку.

DAVYDOVA O. A.
Khmelnitsky National University

CURRENT STATUS AND PROSPECTS OF UKRAINE HOTEL INDUSTRY

At this stage of economic development throughout the world increasing importance of services. Ukraine as a country with great potential, as has the trend. The sector of the hotel industry to date - the most dynamic sector of Ukraine. However, there are issues that Ukrainian hotels have become uncompetitive when compared with their Western accommodation facilities. The paper analyzes the main trends in the hotel industry in Ukraine. The basic factors that affect the process of formation of the hotel business in the country have been researched. And also the strategic directions of development in order to improve the efficiency of hotel industry enterprises have been determined.

Keywords: hotel industry, hotel business, tourism, investment attractiveness, development strategy.

Вступ. Готельний бізнес на сьогодні є основною складовою туристичної галузі України. Сектор готельної індустрії – найбільш динамічний сектор економіки України. У сучасних умовах розвитку туризму особливої актуальності набувають питання розвитку готельної індустрії. Особливості готельного бізнесу полягають в тому, що ця галузь формує обсяг робіт для туризму, транспорту, роздрібною торгівлі, суспільного харчування, страхування, культури та мистецтва, архітектури та проектування, екскурсійного обслуговування, рекламної індустрії. Активний розвиток цієї сфери надасть нові робочі місця, додаткові надходження до бюджету, дозволить сформувати позитивний туристичний імідж окремих регіонів та країни в цілому, тому визначення перспектив розвитку готельного господарства України є актуальним для сьогодення. Але існують такі проблеми, через які українські готелі стають неконкурентоспроможними, якщо порівняти їх з західними засобами розміщення. Однією з найважливіших причин даних проблем є те, що в готельному бізнесі відсутні національні готельні мережі, які були в змозі виробляти єдину бізнес-стратегію і задовольняти існуючий в цій сфері попит.

На сьогоднішній день готелі змушені боротися за «місце під сонцем», а за наявності можливості — прагнути до розширення свого бізнесу. Підприємства готельного господарства України розвиваються нестабільно, зі значним ступенем ризику для свого функціонування. А це відбувається тому, що туристичний попит носить сезонний характер, ціни на послуги з кожним роком ростуть, а самі послуги змінюються і вдосконалюються, що вимагає швидкої реакції від суб'єктів готельного бізнесу та залучення додаткових коштів. Тож це обумовлює необхідність дослідити дане питання й можливі перспективи розвитку серед національних та міжнародних мереж засобів розміщення в країні.

Дослідженню тенденцій та перспектив розвитку готельного господарства України приділяється в наш час значна увага. Так, Г. П. Вітавська і В. М. Тупкало розглядають проблеми та тенденції розвитку готельного бізнесу в Україні, пропонують шляхи удосконалення системи управління готельним комплексом на базі стратегії розширення бізнесу, Ю. Я. Опанащук аналізує сучасні проблеми розвитку готельного господарства України, вирішення яких дозволить йому стати провідним фактором стимулювання туризму.

Вивченню питань, пов'язаних з функціонуванням готелів та аналізом їх діяльності, присвячені роботи таких вчених, як І.О. Бланк, В.О. Василенко, Г.А. Яковлев, Х. Віссема, В.Г. Герасимчук, У. Кінга, Г.А. Балашова, А.А. Мазаракі та інших. Окремі аспекти розвитку готельних підприємств розглядають вітчизняні і зарубіжні автори у своїх наукових працях В.А. Азар, Р.А. Браймер, О.П. Дурович, М.І. Кабушкін, В.І. Карсекін, В.О. Квартальнов, Н.М. Кузнецова, Г.А. Папірян, Т.І. Ткаченко, Д. Уокер, О.Д. Чудновський.

У даних роботах вчені розглядають основи розвитку індустрії гостинності та туризму, досліджують розвиток територіальних сегментів туризму, а також аналізують причини, які впливають на розвиток туристичної галузі в країні.

Метою даної роботи є визначення сучасного стану та перспектив розвитку готельної індустрії України.

Основний розділ. Готельне господарство є однією із найважливіших складових туристичної

індустрії, яка визначає її реальний потенціал. Незважаючи на те, що сфера послуг набуває дедалі більшого розвитку в нашій країні, розвиток і функціонування готельного господарства ускладнюється цілою низкою проблем.

На даний час можливо сміливо сказати, що готельний бізнес відчуває нелегкі часи. Загострення політичної та економічної кризи, що відбулися у 2014 році призвели до зниження туристичного потоку як з-за кордону, так і всередині країни. Власники готелів були змушені зменшувати витрати, тому що вплинути на збільшення числа клієнтів практично неможливо.

Перше півріччя 2014 року на ринку готельної нерухомості відзначилося різким спадом: нестабільна економічна ситуація, збройні конфлікти на Сході країни, анексія Кримського півострова, нерозвинена туристична інфраструктура столиці та України в цілому призвели до зменшення кількості туристів, які відвідують Україну.

Також зниження завантаженості готелів можна ще пояснити не тільки нестабільною ситуацією в країні, а й тим, що в Україні вже кілька років поспіль активно розвивається ринок тіньових послуг. Як правило, приватні особи надають гостям повний спектр додаткових послуг, а саме: забезпечують їх транспортом, перекладачем (якщо потрібно), харчуванням та іншими послугами. Маючи низькі фіксовані витрати і, найчастіше, не сплачуючи податки, приватні особи отримують достатні оборотні засоби для підтримки якості послуг на високому рівні і розширення бізнесу. До того ж тіньовий готельний бізнес має можливість гнучко оперувати цінами залежно від попиту та сезону, знаходиться поза сферою державного регулювання, а отже, не має додаткових витрат.

Можна виділити основні тенденції у сфері розвитку готельної індустрії сучасних авторів та вчених (табл. 1).

Таблиця 1

Основні тенденції у сфері розвитку готельної індустрії

Автор	Тенденції розвитку
Є.А.Джанджугазова [2]	<ul style="list-style-type: none"> - поширення сфери інтересів готельного бізнесу на продукти і послуги, раніше надані підприємствами інших галузей (наприклад, організації харчування); - зростаюча демократизація готельної індустрії, яка в значній мірі сприяє підвищенню доступності готельних послуг для масового споживача; - посилення спеціалізації готельного бізнесу, що дозволяє чіткіше орієнтуватися на певні сегменти споживачів з урахуванням різних ознак; - будівництво готелів в екологічно чистих регіонах, формування «зелених» поверхів і номерів у звичайних міських готелях; - глобалізація і концентрація готельного бізнесу; - глибока персоніфікація обслуговування і повна концентрація на запитах і потребах клієнтів; - широке впровадження нових засобів комунікації та інформаційних технологій; - впровадження нових технологій у ділову стратегію готельних підприємств
В.Б. Сапрунова [3]	<ul style="list-style-type: none"> - жорстокість конкурентної боротьби в умовах ринку покупців, аж до повного витіснення конкурента з ринку; - посилення позицій на ринку міжнародних готельних концернів та об'єднань; - зміна цілей інвестиційної експансії міжнародних готельних концернів: перенесення центру ваги на інвестиції саме в середні та малі готелі. Готельні концерни переходять від експансії у верхніх шарах ринку (люкс-послуг) до нижніх сегментах (готелі 2-3 категорії); - нова політика "торгової марки" готельних об'єднань (простота і функціональність обстановки готельних номерів, територіальна експансія); - витіснення з ринку малих і середніх підприємств готельного господарства
П.Р. Пуцентейло [4]	<ul style="list-style-type: none"> - поглиблення спеціалізації готельних і ресторанных закладів; - утворення міжнародних готельних і ресторанных ланцюгів; - розвиток мережі малих підприємств; - впровадження в індустрію гостинності комп'ютерних технологій
А.Д. Чудновський [5]	<ul style="list-style-type: none"> - розширення діяльності з стандартизації та сертифікації; - впровадження сучасних інформаційних технологій, в тому числі глобальних комп'ютерних систем бронювання; - концентрація та інтеграція капіталу підприємств; - перехід від цінової конкуренції до конкуренції в області якості й оптимального співвідношення якості та ціни; - інтеграційні процеси в сфері готельного господарства

Отже, перераховані вище основні сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності спрямовані в на рішення таких завдань:

- пошук власних конкурентних переваг;
- створення стабільної клієнтури через уміння знайти свого клієнта;
- пошук і створення нових шляхів розвитку, постійне оновлення власної політики з урахуванням динамічного розвитку ринку готельних і туристських послуг.

Формування цих тенденцій відбувається під впливом загальних вимог процесів глобалізації та інтеграції. Експерти, що досліджують даний ринок, відзначають, що найбільш перспективним сегментом для готельного ринку України залишаються якісні 2- і 3-зіркові готелі, які приносять найбільші прибутки.

Також, за даними компанії ArtBuild Hotel Group (ABHG), українська гостинність все ще відстає за кількісними та якісними характеристиками від ринків Європи, Азії та Північної Америки.

Тому можна твердо говорити, що готельна індустрія України переживає кризовий період, функціонуючи під впливом певних проблем, а саме:

- низький рівень завантаженості готельних підприємств України;
- невідповідність пропозиції готельних послуг реальним потребам ринку: замість введення в експлуатацію готельних підприємств бюджетного та середнього класу пропонуються нові готелі класу 4* та 5*;
- диспропорції у цінній політиці та якості обслуговування: ціна на ринку готельних послуг України вища, ніж у провідних туристичних європейських державах, але якість обслуговування, навпаки, набагато нижча;
- збитковість підприємств готельної індустрії.

Досліджуючи завантаженість готелів туристами можна стверджувати, що поки основним чинником залучення туристів в Україну є стабілізація ситуації на Сході. Все-таки це значимий фактор, який вже привернув негативну увагу до нашої країни. Тому іноземні туристи почнуть активно відвідувати Україну тільки тоді, коли будуть впевнені у своїй безпеці, перебуваючи в країні.

Для підвищення активності готельного господарства України повною мірою держава повинна [6]:

- забезпечити туристам комфортні та безпечні умови для приїзду в Україну;
- проводити ефективну політику розвитку масового туризму, відпрацювати відповідну концепцію;
- спростити і прискорити оформлення віз, скасувати візовий режим для країн ЄС, США, Канади, Японії;
- зменшити готельний збір;
- вжити заходів до поліпшення стану пам'яток та створення нових об'єктів масового туризму; внести зміни до законів про землекористування, до правил видачі відповідних дозволів організаціям суміжних галузей, щоб залучати інвестиції у відкриття нових осередків відпочинку;
- створити можливості для будівництва та роботи малих мотелів і готелів сімейного типу, які забезпечать збільшення робочих місць для населення і можуть стати джерелом валютних надходжень.

Але якщо окремо розглядати макро- та мікрорівні, то можна сказати, що для розвитку готельного сектора необхідно створення сприятливого інвестиційного клімату на макрорівні (привабливі і передбачувані умови економічної діяльності в країні в цілому) і мікрорівні (податкові, митні та інші пільги для підприємств, що спеціалізуються на наданні готельних послуг) в цілях припливу вітчизняного та іноземного капіталу, безпосередня участь і підтримка держави у здійсненні великих інвестиційних проєктів; збільшення переліку додаткових послуг; підвищення якості та культуру обслуговування клієнтів; приведення автошляхів в належний стан, що відповідає міжнародним стандартам; розробити проєкт Закону України щодо розвитку готельного господарства.

Висновки. Таким чином, для того, щоб Україна ввійшла до числа провідних туристичних країн світу необхідні системні зусилля як всіх державних установ, так і суб'єктів готельного бізнесу. А для цього необхідно:

- створити оптимальні нормативно-правові засади розвитку туристичної і курортно-рекреаційної галузі та її інфраструктури, зокрема через формування стратегії розвитку готельного господарства;
- створити сприятливі умови для залучення інвестицій та запровадити реальні механізми стимулювання будівництва і реконструкції готелів та інших об'єктів туристичної і курортно-рекреаційної сфери;
- створити належні умови для розвитку іноземного та внутрішнього туризму, зокрема через розвиток мережі туристично-інформаційних центрів за визначеними видами туризму;
- сприяти розвитку готельного бізнесу, забезпечити гармонізацію національних стандартів, а також підвищити якість туристичних послуг, що надаються;
- реалізувати заходи щодо зміцнення позитивного іміджу України та формування ефективної маркетингової стратегії на основних закордонних ринках;
- сприяти створенню додаткових робочих місць та розширенню тимчасової зайнятості у туристичній сфері, зокрема через підтримку розвитку мережі малих та молодіжних готелів (хостелів).

Таким чином, підводячи підсумок всьому вищесказаному, можна зробити висновок, що тільки за умови активного розвитку національних українських мереж Україна може представляти собою не тільки нові місткі ринки, але і стати новим рівноправним учасником світового ринку готельних послуг.

Література

1. Гостиничный рынок Украины: состояние и перспективы [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://ubr.ua/business-practice/own-busi-ness/gostinichni-gynok-ukrainy-sostoianie-i-perspektivy-303984>.
2. Джанджугазова Е.А. Маркетинг в индустрии гостеприимства : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е.А. Джанджугазова. — М. : издательский центр «Академия», 2003. — 224 с.
3. Сапрунова В.Б. Туризм: эволюция, культура, маркетинг / В.Б. Сапрунова. — М. : Ось-89, 1997. — 291 с.
4. Пуцентайло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навч. посіб. / П.Р. Пуцентайло. — К.: Центр навч л-ри, 2007. — 344 с.
5. Чудновский А.Д. Туризм и гостиничное хозяйство : учебник / А.Д. Чудновский. — 2-е изд. — М. : «ЮРКНИГА», 2005. — 448 с.
6. Як криза вплинула на готельну нерухомість в Україні? [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://realt.aviso.ua/uk/news?id=265504d9-3a83-4f65-ba9e-60f3717e4f95>.

Надійшла 21.03.2017; рецензент: д. е. н. Ковальчук С. В.